

ISO 50001:2019

2018. augusztus 21-én megjelent az ISO 50001 korszerűsített változata, amely az ISO 50001:2011-et váltja le. A sikeres előkészítés és az angol nyelvű kiadás 2019. januári megjelenését követően hazánkban 2019. április 1-jén tették közzé az *MSZ EN ISO 50001:2019 Energiagazdálkodási irányítási rendszerek. Követelmények alkalmazási útmutatóval* (ISO 50001:2018) nemzeti szabvány hivatalos magyar nyelvű változatát.

Az új verzióban számos változás figyelhető meg a 2011-es kiadáshoz képest, amelyekre annak érdekében volt szükség, hogy a szabvány megfeleljen a mai üzleti környezet igényeinek és változásainak.

Cikkünk célja, hogy végigvegyük és értelmezzük a legfontosabb változásokat az ISO 50001 első változatának tekintett szabványhoz képest.

1. Az ISO irányítási rendszerszabványokra vonatkozó követelmények összehangolása, a szabvány szerkezete, alapszövege, valamint közös szakkifejezések és definíciók meghatározása annak érdekében, hogy nagymértékben hasonlítson a többi irányítási rendszerszabványhoz

Az összehangolás következtében az ISO 50001:2019 felépítése és szerkezete az összes új és már felülvizsgált ISO-irányítási rendszer-szabványra alkalmazott magas szintű struktúrát követi:

1. Alkalmazási terület
2. Rendelkező hivatkozások
3. Szakkifejezések és meghatározásuk
4. A szervezet környezete
5. Vezetői szerepvállalás
6. Tervezés
7. Támogatás
8. Működés
9. Teljesítményértékelés
10. Fejlesztés

A többi irányítási rendszerszabványokkal történő összehangolás lehetővé teszi, hogy a szervezet az Energiagazdálkodási Irányítási rendszerét együtt alkalmazza más irányítási rendszerekkel, vagy beépítheti más üzleti, környezeti vagy társadalmi célok megvalósításába.

2. A dokumentum nyelvi pontosítása

A korábban alkalmazott elnevezések és rövidítések közül számos megváltozott az új szabványban.



Kezdve a legfontosabbal: maga a szabvány neve is megváltozott. Korábban a következő elnevezés volt érvényben: *Energiairányítási rendszerek. Követelmények és alkalmazási útmutató*. A Műszaki Bizottság tagjai szavazás alapján választották ki az új szabvány nevet három lehetséges változat közül. A legtöbb szavazatot az *Energiagazdálkodási irányítási rendszerek. Követelmények alkalmazási útmutatóval* kapott, így az új szabványba már ez az elnevezés került bele. Ennek következtében változik a korábban használt EIR rövidítés is, helyette az EgIR kerül bevezetésre.

Ezen kívül a szabványok terminológiájában számos eltérés található. Ezeket igyekszünk összefoglalni a következőkben:

2

Szakasz	MSZ EN ISO 50001:2019	MSZ EN 50001:2012
3.4.7.	<i>energiagazdálkodási alapállapot, EgA</i>	energia-alapállapot
3.5.2.	<i>energiafelhasználás</i>	energiafogyasztás
3.1.4.	<i>energiagazdálkodási irányítási rendszer alkalmazási területe, EgIR – alkalmazási terület</i>	működési terület
3.2.5.	<i>energiagazdálkodási csoport</i>	energiairányítási csoport
3.4.3.	<i>energiagazdálkodási teljesítmény</i>	energiateljesítmény
3.4.4.	<i>energiagazdálkodási teljesítménymutató, EgTM</i>	energia-teljesítménymutató, ETM
3.2.4.	<i>energiagazdálkodási politika</i>	energiapolitika
3.5.5.	<i>energiagazdálkodási átvizsgálás</i>	energiaátvizsgálás
3.4.15.	<i>energiagazdálkodási előirányzat</i>	energia-előirányzat
3.5.4.	<i>energiahasznosítás</i>	energiafelhasználás
3.4.13.	<i>cél</i>	energiacél
3.5.6.	<i>jelentős energiahasznosítás</i>	jelentős energiafelhasználás

Az összefoglaló táblázatban jól látszik, hogy a legtöbb változás az energiagazdálkodás szó hangsúlyozásából fakad, amellyel azt szándékoztak kiemelni, hogy nem az energia irányítására szolgál a szabvány, hanem az energiagazdálkodás hatékonyságának növelése a legfőbb cél.

3. A szabvány új fogalom meghatározásokkal egészült ki

A szabványban megjelenik néhány új fogalom is, amelyekhez részletesebb magyarázat szükséges:

3.1 *Energiagazdálkodási teljesítménymutató értéke, EgTM* (3.4.5. – energy performance indicator value, EnPI value): az egy időpontban vagy egy adott időtartam alatt meghatározott számszerű mennyiség. A meghatározott EgTM-ek célja, hogy megfelelően tükrözzék az energiagazdálkodási teljesítményt.

3.2 *Energiagazdálkodási teljesítményjavulás* (3.4.6. – Energy performance improvement): Az energiahatékonyság vagy az energiahasznosításhoz kapcsolódó energiafelhasználás mérhető eredményeinek javulása az energiagazdálkodási alapállapothoz képest.



Végső soron ez a szabvány bevezetésének elvárt eredménye, amely alátámasztja az egész rendszer működését. A szabvány nem határoz meg elvárt eredményeket, azonban a szervezetnek bizonyítania kell a folyamatos energiagazdálkodási teljesítménynövekedést.

3.3. Állandó tényező (3.4.8. - Static factor): Ez alatt olyan azonosított tényezőt értünk, amely jelentősen befolyásolja az energiagazdálkodási teljesítményt, és nem változik rendszeresen. (Például: a létesítmény mérete, a telepített berendezések kialakítása, a heti műszakok száma.)

3.4 Lényeges változó (3.4.9. – Relevant variable): Ide azok a számszerűsíthető tényezők tartoznak, amelyek jelentősen befolyásolják az energiagazdálkodási teljesítményt, és rendszeresen változnak. (Például: időjárási viszonyok, működési feltételek –beltéri hőmérséklet, megvilágítási szint, stb.)

3.5 Normalizálás (3.4.10. – Normalization): „Az adatoknak a változások kimutatását célzó módosítása, amely lehetővé teszi az energiagazdálkodási teljesítmény azonos feltételek közötti összehasonlítását.” A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a szervezetnek időnként felül kell vizsgálnia az állandó tényezőket és a lényeges változókat, majd el kell végezni az alapállapotként meghatározott teljesítménymutatóknak a tényleges állapotokhoz történő korrigálását.

4. Új követelmények

A szabvány kiegészült néhány új követelménnyel, amelyek a korábbi verzióban nem – vagy nem ugyanakkora hangsúllyal jelentek meg.

4.1 A szervezet követelményének megértése (4.1.): A szervezetnek meg kell határoznia azokat a külső és belső tényezőket, amelyek lényegesek a szándékai szempontjából, és amelyek hatnak arra a képességére, hogy elérjék az energiairányítási rendszertől várt eredményeket, valamint hogy fejlessze az energiateljesítményét. Szükség van azon befolyásoló tényezők magas szintű megértésre, amelyek negatívan vagy pozitívan befolyásolhatják az energiagazdálkodási teljesítmény növelését.

4.2. Az érdekelt felek szükségleteinek és elvárásainak megértése (4.2.): A szervezetnek át kell gondolnia, kik lehetnek az érdekelt felei (pl.: dolgozók, szomszédok, ügyfelek, részvényesek, igazgatósági tagok, versenytársak, szabályozók, stb.), és az érdekelt feleknek milyen szükségletei és elvárásai vannak, amelyek hatással lehetnek a szervezet energiagazdálkodási teljesítményére.

4.3. Vezetői szerepvállalás és elkötelezettség (5.1.): Az 5.1. Fejezet új követelményeket fogalmaz meg a vezetőség részére, amelyek nagyobb szerepvállalást és elkötelezettséget igényelnek a részükről. Ráadásul most már számos meghatározott módon bizonyítani kell a vezetői szerepvállalását és elkötelezettségét az EgIR iránt, beleértve az energiahatékonyság folyamatos fejlesztését is. A felső vezetőségnek felelősséget kell vállalnia az EgIR hatékonyságáért, és szükség szerint biztosítani kell a támogatást és a szükséges erőforrásokat.



4.4 A kockázatokkal és lehetőségekkel kapcsolatos tevékenységek (6.1.): A szervezetnek az energiagazdálkodási irányítási rendszer tervezése során át kell gondolnia a 4.1. és 4.2. szakaszban foglaltakat, és meg kell határozniuk azokat a kockázatokat és lehetőségeket, amelyek hatással lehetnek az EgIR-re. A kockázatok és lehetőségek azonosítása által szervezet képes előre jelezni egy lehetséges forgatókönyveket és azok következményeit annak érdekében, hogy a nem kívánt hatásokat megelőzzék vagy csökkentsék.

4.5. Energiagazdálkodási adatgyűjtési terv (6.6.): Az új szabvány részletes követelményeket vezet be az energiagazdálkodási adatgyűjtési tervre és a kapcsolódó követelményekre (korábban energiamérési terv) vonatkozóan. A szervezetnek létre kell hoznia egy energiagazdálkodási adatgyűjtési tervet, amelyben pontosan meghatározzák a kulcsfontosságú jellemzők figyelemmel kíséréshez szükséges adatokat, valamint megállapítják, hogy azokat milyen módon és milyen gyakran mérik, valamint a kapott adatokat hogyan tárolják. Az egyes méréseknek pontosnak és megismételhetőnek kell lenniük.

4.6 Folyamatos fejlesztés (10.2.): A szervezetnek folyamatosan fejlesztenie kell az energiagazdálkodási irányítási rendszer alkalmasságát, megfelelőségét és eredményességét. Csak a folyamatos fejlesztés teszi lehetővé az energiagazdálkodási teljesítménynövekedést.

5. Átállás az ISO 50001:2019-re

A 2018. augusztus 21-e után kiadott ISO 50001:2011/MSZ EN ISO 50001:2012 szabvány szerinti okiratok lejáratát 2021. augusztus 20. Három évvel az ISO 50001:2018 közzétételét követően, az ISO 50001:2011/MSZ EN ISO 50001:2012 szerinti tanúsítványok érvényüket veszítik.

A tanúsító szervezetek 2020. február 21-től már csak az ISO 50001:2018 szabvány szerint folytathatnak le kezdeti, felügyeleti és megújító auditokat.

Az áttérés megtörténhet megújító audit vagy az esedékes felügyeleti vagy rendkívüli audit keretében is. A döntés a szervezetekre van bízva.

(források:

1. *Magyar Szabványügyi Testület által szervezett Energiagazdálkodási felkészítő és szinten tartó képzés képzési anyaga*
2. *Dr. Zsebik Albin: Várható változások az MSZ EN ISO 50001-ben (Megjelent az EnergiaGazdálkodás c. magazin 2019. 1-2. számában*
3. *Key changes in ISO 50001:2018 vs ISO 50001:2011* (<https://www.dnvgl.com/assurance/Management-Systems/new-iso/transition/key-changes-in-iso-50001-2018-vs-iso-50001-2011.html>)

